

Завдання для самостійної роботи студентів, які пропонуються для виконання, є самими різноманітними: виконання вправ, задач, завдання з навчальними книгами, першоджерелами, завдання з використанням допоміжних засобів (різні види конспекту, виписки, план, тези, анотація, рецензія), підготовка письмових повідомлень (різні види рефератів, повідомлення, доповідь, дайджест, статті), підготовка структурно-логічних схем лекцій, виконання різного виду творчих завдань (складання кросвордів, розв'язування ситуацій, підготовка до тренінгів), підготовка мультимедійних презентацій та ін. Плануючи самостійну роботу студента, викладач завжди звертає увагу на розподіл часу, необхідного для виконання самостійних завдань.

У процесі вдосконалення освітніх вимог, акцент діяльності викладача дедалі зміщується з розробки нових форм і методів активізації власної діяльності на стимуляцію активності студентів. Від волі, інтересів і прагнень останніх залежить ступінь залучення до навчального процесу і, як наслідок, успішність оволодіння професією. Саме тому під час підготовки фахівців будь-якого профілю у вищих навчальних закладах самостійній роботі студентів надається пріоритетного значення, особливо зараз в умовах впровадження кредитно-модульної системи організації навчання.

Іванченко В. В., старш. викл.
кафедри психології та педагогіки

ДУХОВНО-МОРАЛЬНІ ЧИННИКИ ГУМАНІСТИЧНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ ВИКЛАДАННЯ, ЯК ВАЖЛИВІ СКЛАДОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ЗНАТЬ

В епоху інформатизації і зростання маргінальності, коли змінюються цінності та орієнтири суспільного розвитку, підвищується рівень психоемоційної напруги, важливою виглядає в сучасному освітянському просторі гуманістична спрямованість викладання, основу якої складають духовно-моральні чинники. Саме звернення до цих ціннісних орієнтирів українського народу, як підтверджує його пареміологія дозволить не тільки відновити наше етнічне єство, духовно і морально вдосконалити особис-

тість, але й створити необхідні умови для контролю якості її знань, їх збагачення.

Методологічна основа цієї проблематики ґрунтується як на історико-філософському підході до проблем формування духовно-моральних чинників, передачі накопичених поколіннями знань і культурних цінностей з використанням світових та релігійних заощаджень (Сократ, Ісократ, Платон, Аристотель, Іоан Мосх, Максим Сповідник, Г. С. Сковорода, В. Бузескул, Г. Жураковський, А. Тихов, В. Ієгер, М. Ростовцев тощо), так і на принципах психологічної і педагогічної наук, теоретичних засадах визначених Г. С. Костюком, Л. Виготським, Д. Ельконіним та ін.

Як відомо, зміст освіти черпається і безперервно поповнюється з культурної спадщини різних країн і народів, галузей наук, життя і практики. Світ і сьогодні об'єднує зусилля у сфері освіти, прагнучи виховати громадянина світу і всієї планети. Тому значними виглядають вимоги виокремлення таких складових технологій, що дозволять створити гнучку систему контролю якості сучасних знань.

Недарма, як свідчить Кліо, ще поліси давньої Еллади (в період IV—III ст. до н. е.) прагнули виховати громадянина, корисного рабовласницькій республіці, демократичній, або олігархічній. Того, хто оволодівав загальноосвітніми предметами і дотримувався обов'язкових моральних норм філософи вважали найкращим громадянином. Сукупність цих знань греки називали Παιδεία [2, с. 56—57]. Учні, які поповнювали кола ефебів, тобто навчалися у тогочасних вищих навчальних закладах, не лише засвоювали отримані знання, але й прагнули оволодівати усіма доброчесностями «Пайдейї». Це зміцнювало їх соціальну цінність, підвищувало полісний статус, дозволяло використовувати якісні знання у практичній діяльності.

І сьогодні вищі освітянські заклади (соціальні інститути) спроможні активно впливати на процес формування духовно-моральних засад молодого покоління, контролювати рівень і якість отримуваних ними знань. Стає зрозумілим, що університет, створюючи умови і обирають такі засоби технології, які забезпечують особистісне зростання, тих хто навчається, розвиток їх суб'єктивних властивостей та прояв індивідуальності. Отже, кожна учбова дисципліна і відповідна освітянська технологія зорієнтована на розвиток конкретних якостей, певний контроль знань. [3 с. 62—106]. Як відомо, альтернативою технократичному і прагматичному виклику стала гуманістична орієнтація університетської освіти, для якої особистість студента з його здібнос-

тями і інтересами є найголовнішою цінністю. Критеріями оцінки якості знань такого гуманістично спрямованого викладання, на думку видатного українського психолога Г.С.Костюка, можуть слугувати прогресивні психічні зміни у студентів як суб'єктів навчальної діяльності [4, с. 81, 87]. Як застерігає директор Інституту проблем виховання АПН України І. Д. Бех, «стати духовно зрілою особистістю означає посісти людську, морально-духовну позицію, ... утверджувати її своїми вчинками, справами, усім своїм життям» [1, с. 6].

Саме духовність, як чинник гуманістичної спрямованості викладання, як вважає провідний український психолог Е.О. Помиткін «Спрямовує особистість до реалізації у власному житті ідеалів Краси, Добра та Істини» [5, с. 30]. Мораль же виступає «Однією з форм суспільної свідомості» або «Системою поглядів, уявлень, норм, оцінок, що регулюють поведінку людей» [6, с. 78].

Існуючи в гармонійному, цілісному єднанні духовність і мораль задають сенс, правила і способи дій особистості, є її ціннісними атрибутами. Вони виступають тими чинниками у ході гуманістичного спрямованого викладання без яких неможливо досягнути відповідного університетського рівняння і якості знань.

Розробка даного питання зумовлює розкриття не тільки глибоких зв'язків між духовним, моральним, психічним, соціальним у людині, а й висвітлення значущості духовно-моральних чинників гуманістично спрямованого університетського викладання, як важливих складових технології в системі визначення якості знань, їх контролю.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості. Сходження до духовності: наук видання. — К.: Либідь, 2006. — 272 с.
2. Блаватская Т. В. Из истории греческой интеллигенции эллинистического времени. — М.: Наука, 1983. — 326 с.
3. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика: Учебное пособие. — СПб.: Питер, 2006. — 304 с. — (Серия «Учебное пособие»).
4. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (Курс лекцій): Навчальний посібник. — К.: Центр навчальної літератури, 2005. — 128 с.
5. Помиткін Е. О. Психологія духовного розвитку особистості: Монографія. — К.: Наш час, 2005. — 280 с.
6. Тофтул М. Г. Етика: Навчальний посібник. — К.: Видавничий центр «Академія», 2005. — 416 с. (Альма-матер).